

Alois Reiche

Odsłonięcie grobu Leo Hertela (1864–1944) – wybitnego badacza dziejów zakonu cystersów

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 14, 329-331

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Alois Reiche
Bamberg

Odślonięcie grobu Leo Hertela (1864–1944) – wybitnego badacza dziejów zakonu cystersów*

18 czerwca 2005 r. minęło 60 lat od czasu, kiedy to niemiecka ludność Bledzewa zmuszona była opuścić miasto, miejscowość którą 680 lat temu założyli mnisi zakonu cystersów i oto w tym dniu przeżył Bledzew zaszczyt uhonorowania wybitnego niemieckiego historyka Leo Hertela, przez polskie władze lokalne. Polscy historycy dzięki jego pracy naukowej zyskali dobrą znajomość dziejów Bledzewa.

Leo Hertel urodził się 1 sierpnia 1864 r. w Bledzewie w majątku wójtowskim. Po zdobyciu wykształcenia jako nauczyciel szkół wyższych od 1880 do 1918 był nauczycielem greki, łaciny i języka niemieckiego w gimnazjum niemieckim w Poznaniu. Jednocześnie prowadził badania naukowe w Archiwum Państwowym w Poznaniu, korzystając ze znajdujących się tam akt zakonu cystersów z Bledzewa. Owocem jego badań była wydana w 1928 r. praca naukowa „Historia klasztoru cystersów w Bledzewie”. W swojej pracy autor ocenił działalność kolonizacyjną i kulturalną mnichów zakonu cystersów, tłumacząc dokumenty archiwalne (na język niemiecki) i uzupełniając tłumaczenia naukowym komentarzem. Mnisi tego zakonu byli wysokiej klasy fachowcami w dziedzinie

Odślonięcie odrestaurowanego Grobu Leo Hertla 18 VI 2005 (fot. D. A. Rymar)

* Tłumaczenie tekstu opublikowanego w „Markische Zeitung”, Berlin, czerwiec 2006. Autor relacji urodzony w Bledzewie jest księdzem katolickim. Tłum. Stanisława Janicka

rolnictwa i dzięki temu byli bardzo cenieni we wszystkich krajach ówczesnej Europy. Właśnie dlatego zakon ten został zaproszony przez książąt i królów polskich do swojego kraju na tereny na wschód od Odry. Książęta polscy podarowali klasztorowi cystersów w miejscowości Dobrilugk (Dolne Łużyce) 500 morgów ziemi położonej pomiędzy dolną Obrą a Ponikwą. Do tego doszły darowizny od szlachty i rycerstwa. W zamian za to cystersi mieli założyć tu wsie i miasto na prawie niemieckim.

W pierwszych 150 latach po założeniu klasztoru w Zemsku w 1282 r. stworzyli mnisi na obszarze klasztornym 10 wsi lokowanych na prawie niemieckim i wysoko wydajną produkcję rolną. W roku 1414 funkcjonować zaczął klasztor w Bledzewie. W 1485 r. wyniósł król Polski Kazimierz IV, na prośbę przełożonego klasztoru, wieś Bledzew do godności miasta. Do tego nadał on miastu przywilej targu, zezwolenia na założenie cechów, przywileje na wyszynk piwa i gorzałki.

Mnisi założyli 4 młyny w obrębie miasta, a następnie powstał dzięki nim we wsi klasztornej Rokitno promieniujący na całą okolicę i sławny do dziś ośrodek pielgrzymkowy.

Władze miejskie Bledzewa z całym personelem, jak burmistrz, ławnicy, personel nadzorujący i pisarz miejski a także władze szkolne i kościelne byli Niemcami do 1517 r. , kiedy to na rozkaz króla polskiego klasztor objął personel polski. Niemieccy mieszkańcy

Odświeżenie odrestaurowanego Grobu Leo Hertla 18 VI 2005 (fot. D. A. Rymar)

i polscy przełożeni klasztoru, jak wynika z akt, szanowali się nawzajem.

Kiedy w 1983 r. odwiedziłem Bledzew i grób Leo Hertla przyszło mi na myśl upamiętnienie tego grobu poprzez współpracę polsko-niemiecką, ufundowanie nowego nagrobka i stworzenie w ten sposób symbolu pojednania obu narodów. Po wielu latach trudów z obu stron, to znaczy pomiędzy mną i gminą bledzewską, cel został osiągnięty. Najpiękniejszym świadectwem tego porozumienia jest tablica nagrobna zawierająca tekst w obu językach:

TU SPOCZYWA W BOGU LEO HERTEL PROFESOR GIMNAZJUM W POZNA-
NIU AUTOR KSIĄŻKI „HISTORIA KLASZTORU CYSTERSÓW W BLEDZEWIE”

*14 VIII 1864 w Bledzewie

+28 IV 1944 w Bledzewie

MIESZKAŃCY BLEDZEWA DZIĘKUJĄ MU ZA JEGO MIŁOŚĆ DO NASZEJ OJ-
CZYZNY

18 czerwca 2005 roku w akcie poświęcenia nowego nagrobka – po uroczystej Mszy św. w ceremonii na cmentarzu wzięli udział: Wójt Bledzewa Zenona Schindler, przez złożenie wieńca i z serca płynące gorące słowa; Starosta Międzyrzecki Kazimierz Puckan składając kwiaty, Joanna Patorska dyrektor Muzeum Regionalnego w Międzyrzeczu, dr Dariusz Rymar kierownik oddziału Archiwum Państwowego w Gorzowie, Dietrich Handt, z fundacji Haus Brandenburg w Fürstenwalde. Z powodu choroby nieobecna była p. Elisabeth Petzelt z domu Pohl, kiedyś z Bledzewa, obecnie z Berlina, moją przemowę pogrzebową tłumaczyła na język polski Wanda Stróżyńska z Brójec, która to wraz z księdzem proboszczem z Bledzewa przygotowała przebieg uroczystości. Poza wymienionymi uczestniczył również w uroczystości drugi kapłan z Bledzewa a także liczni dawni i obecni mieszkańcy Bledzewa jak też licznie młodzież.